

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Scrúdú na hArdteistiméireachta, 2014

EACNAMAÍOCHT BHAILE – EOLAÍOCH AGUS SÓISIALTA

ARDLEIBHÉAL

STAMPA AN IONAIID

DÉ CÉADAOIN, 4 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 go dtí 4.30

280/320 MARC

Treoracha d'Iarrthóirí

- Roinn A** Tá **dhá cheist déag** sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **deich** gceist ar bith a fhreagairt.
Tá **6** mharc ag gabháil le gach ceist.
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá ann dóibh ar an scrúdpháipéar.
- Roinn B** Tá **cúig** cheist sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **Ceist 1 agus dhá cheist** ar bith eile a fhreagairt.
Tá **80** marc ag gabháil le **Ceist 1**.
Tá **50** marc an ceann ag gabháil leis na **Ceisteanna 2, 3, 4 agus 5**.
Scríobh do chuid freagraí sa fhreagarleabhar ar leith atá curtha ar fáil.
- Roinn C** Tá **trí** cheist sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **ceist amháin** ar ábhar roghnach a fhreagairt,
ar a n-áirítear **cuid (a)** den cheist sin mar aon le **cuid (b) nó cuid (c)**.
Iarrthóirí a chuir isteach obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh le haghaidh a scrúdaithe, is í Ceist 2 amháin as an roinn seo a gceadaítear dóibh tabhairt fúithi.
Tá **80** marc an ceann ag gabháil leis na hábhair roghnacha **1 agus 3**.
Tá **40** marc ag gabháil le hábhar roghnach **2**.
Scríobh do chuid freagraí sa fhreagarleabhar ar leith atá curtha ar fáil.

Ní mór duit do scrúdpháipéar a thabhairt ar ais le do fhreagarleabhar ag deireadh an scrúdaithe.

Roinn A

Freagair deich gceist ar bith as an roinn seo.
Tá 6 mharc ag gabháil le gach ceist.
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá ann dóibh.

1. Maidir le carbaihiodráití, mínigh gach ceann de na hairíonna seo a leanas: (6)

Caramalú _____

Criostalú _____

2. Comhlánaigh an tábla seo a leanas maidir le díleá lipidí. (6)

Orgán Díleách	Tál	Einsím	Táirge
Stéig Bheag			

3. Déan idirdhealú idir iad seo a leanas agus tabhair foinse bia amháin de gach ceann díobh. (6)

Iarann haeim _____

Foinse _____

Iarann neamh-haeim _____

Foinse _____

4. Cad é Bunráta Meitibileach (BRM)? (6)

Tabhair **dhá** thoisc a shocraíonn bunráta meitibileach an duine.

(i) _____

(ii) _____

5. Ainmnigh agus mínigh an príomhfheidhm atá ag gníomhaireacht náisiúnta **amháin** a bhaineann le Tionscal Bia na hÉireann. (6)

Ainm _____

Feidhm _____

6. Aicmigh cáis agus tabhair sampla **amháin** i ngach aicme. (6)

Aicmiú	Sampla

7. Mínigh an téarma *bia feidhmiúil*. (6)

Tabhair breac-chuntas ar **dhá** bhuntáiste sláinte a bhaineann le bianna feidhmiúla a bheith mar chuid den réim bia.

(i) _____

(ii) _____

8. Comhlánaigh an tábla thíos maidir le húsáid miocrorgánach i dtáirgeacht bhia. (6)

Miocrorgánaigh	Úsáid
Baictéir aigéid lachtaigh	
<i>Lactobacillus bulgaricus</i>	
Giosta	

9. Cad é Árachas Sóisialach Pá-Choibhneasa (ÁSPC)? (6)

Ainmnigh **dhá** bhuntáiste de chuid ÁSPC.

(i) _____

(ii) _____

10. Ainmnigh **dhá** ghné den Bheartas Náisiúnta Tithíochta reatha in Éirinn. (6)

(i) _____

(ii) _____

11. Ainmnigh bailchríoch lasairmhoillitheach a úsáidtear ar bhogfheistis tí. (6)

Tabhair breac-chuntas ar **dhá** éifeacht de chuid na bailchríche seo.

(i) _____

(ii) _____

12. Mínigh conas is féidir le tomhaltóirí / sealbhóirí tí ionchur a bheith acu i mbainistíocht inbhuanaithe ar dhramhaíl. Luaigh **dhá** phointe. (6)

(i) _____

(ii) _____

Roinn B

Freagair Ceist 1 agus dhá cheist ar bith eile as an roinn seo.

Tá 80 marc ag gabháil le Ceist 1. Tá 50 marc an ceann ag gabháil leis na Ceistanna 2, 3, 4 agus 5.

1. Sa tábla thíos taispeántar an costas (€) agus an céatadán (%) den liúntas leasa shóisialaigh seachtainiúil atá ag teastáil chun bia a cheannach i dtrí shiopa grósaeireachta éagsúla, bia atá riachtanach don itheachán sláintiúil i gcás ceithre theaghlach éagsúla.

	Il-ollmhargadh	Siopa ísealchostais	Siopa áitiúil
Teaghlach 1 Fear agus bean, buachaill 5 bliana d'aois agus buachaill 14 bliana d'aois <i>(8200 calra in aghaidh an lae ag teastáil ón teaghlach ina iomlán)</i>	€132.40 29%	€114.80 25%	€255.40 56%
Teaghlach 2 Fear agus bean gan pháistí <i>(4400 calra in aghaidh an lae ag teastáil ón teaghlach ina iomlán)</i>	€82.20 25%	€65.80 20%	€154.70 47%
Teaghlach 3 Bean 65+ bliana d'aois <i>(1800 calra in aghaidh an lae ag teastáil ón teaghlach ina iomlán)</i>	€32.40 14%	€27.00 12%	€54.00 23%
Teaghlach 4 Bean shingil agus buachaill 5 bliana d'aois aici <i>(3400 calra in aghaidh an lae ag teastáil ón teaghlach ina iomlán)</i>	€54.80 21%	€45.40 17%	€109.00 42%

- (a) Déan meas ar shiopadóireacht sna **trí** shiopa grósaeireachta luaite sa chairt thuas. (12)
- (b) Lasmuigh de mhéid an teaghlaigh, tabhair **trí** chúis leis na héagsúlachtaí i gcéatadán an ioncain a chaith ar bhia gach seachtain. (12)
- (c) Baineann costas suntasach do chuid mhór teaghlach le bianna ar mhórán próitéine. Mol bianna éagsúla le neart próitéine iontu a bhíonn saor go maith **agus** luaigh conas is féidir iad a chur isteach i bplean itheacháin shláintiúil. (9)
- (d) Tabhair mionchuntas ar phróitéin agus déan tagairt:
- don aicmiú (simplí agus comhchuingeach) (24)
 - don luach breise / ról comhlántach (8)
 - don struchtúr (príomhúil, tánaisteach agus treasach). (15)

2. 'Is gá tuiscint ghrinn a chur ar na tosca a imríonn tionchar ar chaighdeán itheacháin na feola chun táirge a chur ar fáil a thagann go seasta leis an rud a mbíonn an tomhaltóir ag súil leis.' (*Teagasc*)
- (a) Pléigh an tábhacht chothaithe a bhaineann le feoil a bheith sa réim bia. (20)
- (b) Déan cur síos ar **gach** ceann díobh seo a leanas:
- na tosca is cúis le righneas i bhfeoil
 - **dhá** mhodh le feoil a dhéanamh bog. (15)
- (c) Breac síos na sonraí a bhaineann le próiseas **amháin** a úsáidtear chun seilfré feola a dhéanamh níos faide. I do fhreagra déan tagairt:
- d'ainm an phróisis
 - don chaoi ina dtugtar faoin bpróiseas chun a bhunphrionsabal a chur san áireamh
 - don éifeacht atá ag an bpróiseas ar fheoil. (15)
3. Is bealach breá é an t-ithe lasmuigh le taitneamh a bhaint as bia folláin, as cuideachta agus as a bheith amuigh faoin aer.
- (a) Tabhair breac-chuntas ar chóras AGPRC (Anailís Ghuaise agus Phointí Rialúcháin Criticiúla) ba chóir a leanúint agus bia á ullmhú agus á chur ar an mbeárbaiciú agat. Déan tagairt do na guaiseacha a d'fhéadfadh a bheith ann **agus** do na bearta rialaithe comhfhreagracha ba chóir a chur i gcrích. (24)
- (b) Déan measúnú ar bhia a ghríoscadh / a chur ar an mbeárbaiciú mar mhodh cócarála. Déan tagairt:
- don chócaráil / don bhunphrionsabal
 - do na treoirlínte atá le leanúint lena chinntiú go mbeidh an bia blasta
 - don tionchar ar luach cothaitheach an bhia. (20)
- (c) Déan idirdhealú idir nimhiú bia tocsaineach **agus** nimhiú bia ionfhabhtaíoch. (6)

4. Tá ról lárnach ag fearais chistine i bhfeidhmiú cistineacha nua-aimseartha a fheabhsú.

- (a) Pléigh na tosca seo a leanas ba chóir a chur san áireamh agus fearais chistine á roghnú do theach teaghlaigh:
- eolas do thomhaltóirí á aimsiú
 - dearadh
 - luach ar airgead. (12)
- (b) Leag amach sonraí an staidéir atá déanta agat ar oighinn mhicreathonnacha. Déan tagairt do **gach** ceann díobh seo a leanas:
- an tógáil agus an prionsabal oibriúcháin
 - na treoirí chun é a úsáid. (26)
- (c) Míneigh conas is féidir leis an tomhaltóir an timpeallacht a chosaint nuair a bhíonn fearais leictreacha á roghnú, á n-úsáid agus á ndíúscairt aige / aici. (12)

5. Ceann de na gnéithe is suntasaí den teaghlach in Éirinn le linn na fiche nó tríocha bliain deireanach den fhichiú haois is ea cé chomh tapa is a d'athraigh sé.

- (a) Tabhair breac-chuntas ar fhorbairt an teaghlaigh in Éirinn ó thús an fhichiú haois go dtí an lá atá inniu ann. (16)
- (b) (i) Tabhair cuntas ar **gach** ceann d'fheidhmeanna seo an teaghlaigh:
- feidhm eacnamaíoch
 - feidhm shóisialaithe
 - feidhm oideachasúil.
- (ii) Míneigh conas a chabhraíonn idirghabhálacha stáit leis an teaghlach chun na feidhmeanna seo a chur i gcrích. (25)
- (c) Déan measúnú ar ról seantuismitheoirí i saol an teaghlaigh nua-aimseartha. (9)

Roinn C

Freagair ceist roghnach amháin as an roinn seo.

Iarrthóirí a chuir isteach obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh le haghaidh a scrúdaithe, is í Ceist 2 amháin as an roinn seo a gceadaítear dóibh tabhairt fúithi.

Ábhar Roghnach 1 – Dearadh agus Bainistíocht Tí (80 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo 1(a) agus 1(b) nó 1(c) a fhreagairt.

- 1.(a) Tá dearadh agus tógáil tithé nua-aimseartha á n-athrú ó bhonn, agus tá béim ar leith ar an bhfuinneamh inbhuanaithe.
- (i) Ainmnigh trí áit sa teach ba chóir a insliú leis an gcaillteanas teasa a laghdú. Mol modh inslithe do gach áit díobh **agus** mínigh an bunphrionsabal atá i gceist le gach ceann acu. (24)
- (ii) Ainmnigh **agus** leag amach sonraí foinse fuinnimh amháin a ndearna tú staidéar uirthi. Bíodh tagairt agat:
- don foinse
 - do na buntáistí / na míbhuntáistí
 - don inbhuanaitheacht. (14)
- (iii) Scríobh nóta eolasach ar an gcóras Rátála Fuinnimh Foirgnimh (RFF). (12)

agus

- 1.(b) Idir athchóiriú iomlán ar thithe agus athchóiriú ar sheomraí, is féidir codanna inmheánacha den teach atá sean agus as dáta a bhunathrú chun feabhais ar chostas sách íseal.
- (i) Pléigh ceithre thoisce ba chóir a chur san áireamh nuair atá dearadh inmheánach an tí á phleanáil. (16)
- (ii) Ainmnigh dhá bhailchríoch balla éagsúla a bheadh oiriúnach le húsáid i seomra suí **agus** déan cur síos orthu. Luaigh dhá airí de chuid gach bailchríoch acu. (14)

nó

- 1.(c) Measadh an réadmhaoin mar infheistíocht mhaith fhadtéarmach i gcónaí agus, má cheannaítear réadmhaoin, ceaptar go sábhálfar airgead san fhadtéarma i gcomparáid le bheith ag íoc cíosa ar feadh do shaoil.
- (i) Pléigh na costais chomparáideacha i dtaobh teach do theaghlach a cheannach nó a fháil ar cíos. (15)
- (ii) Scríobh nóta eolais ar earnáil na cóiríochta príobháidí ar cíos. Luaigh trí phointe. (15)

Ábhar Roghnach 2 – Teicstílí, Faisean agus Dearadh (40 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo 2(a) agus 2(b) nó 2(c) a fhreagairt.

- 2.(a) Is stíl thar a bheith íocónach agus ceandána ina léiriú í stíl shainiúil rockabilly Imelda May – na 1950idí amach is amach.

- (i) Déan meas ar dhearadh an ghúna a thaispeántar sa léaráid thuas. Déan tagairt:
- do chompord
 - do mhealltacht aeistéitiúil
 - do nósanna faisin reatha. (15)
- (ii) Pléigh an tábhacht a bhaineann le gnéithe an deartha nuair a bhíonn éadaí á roghnú chun méid agus cruth an choirp a léiriú go breá. (10)

agus

- 2.(b) (i) Ainmnigh teicníc tógála fabraice atá oiriúnach d'fhabraic chadáis **agus** déan cur síos uirthi. (9)
- (ii) Tabhair sonraí faoi bhailchríoch fabraice fheidhmiúil **amháin** a chuirtear ar fhabraic chun a feidhmíocht a fheabhsú. (6)

nó

- 2.(c) **Tá aitheantas domhanda bainte amach ag dearthóirí faisin agus teicstílí na hÉireann.**
- (i) Pléigh na dúshláin a mbíonn an tionscal éadaigh agus teicstílí i ngleic leo in Éirinn. (9)
- (ii) Tabhair breac-chuntas ar shaothar dearthóra Éireannaigh **amháin** agus faisean na hÉireann á chur chun cinn aige / aici. (6)

Ábhar Roghnach 3 – Staidéar Sóisialta (80 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo 3(a) agus 3(b) nó 3(c) a fhreagairt.

3.(a) Mar chuid lárnach d'fhorbairtí beartas oideachais san Aontas Eorpach, tá an feachtas chun an fhoghlaim ar feadh an tsaol a chur chun cinn agus sochaí foghlama a chruthú.

- (i) Déan cur síos ar sholáthar an oideachais in Éirinn sa lá atá inniu ann maidir le hoideachas aosach agus athdheise. (20)
- (ii) Déan anailís ar na gnéithe a chuireann daoine fásta san áireamh, b'fhéidir, nuair a shocraíonn siad filleadh ar an oideachas. (20)
- (iii) Ainmnigh **agus** tabhair sonraí de thionscnamh comhaimseartha **amháin** a bhfuil mar aidhm aige feabhas a chur ar chomhionannas deiseanna i gcúrsaí oideachais. (10)

agus

3.(b) Tá tionchar ollmhór ag na hathruithe sóisialta ar shaol an teaghlaigh in Éirinn sa lá atá inniu ann.

Pléigh an ráiteas seo maidir leis:

- na hathruithe ar an dearcadh i leith an phósta
- na hathruithe ar na rólí thraidisiúnta laistigh den teaghlach
- an tionchar ag an teicneolaíocht chumarsáide nua-aimseartha. (30)

nó

3.(c) Is é atá i gceist leis an obair dheonach ná am agus fuinneamh a ghealladh chun tairbhe na sochaí agus na bpobal áitiúil.

- (i) Pléigh an ról atá ag an obair dheonach sa phobal, agus tabhair samplaí. (18)
- (ii) Déan meas ar na tairbhí a bhaineann an t-oibrí deonach amach trí obair dheonach a dhéanamh. (12)

Leathanach Bán